

Reel sektör ve bankaların sınavı

DOC. DR. FİKRET KARTAL

**OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRETİM ÜYESİ**

Finansın tersten kurgulanmasıyla yaratılan krizin maliyetinin halka yanlış metotla ödettirilmesi nedeniyle, ödendikçe bakiyesi artan yarımcı bir fatura bulunmaktadır.

Krizin henüz yansımadığı milli gelir, bütçe, işsizlik ve kapasite kullanım verilerinden hareketle ekonomi yönetimi çarkların döndüğü yönünde bir retorik kullanmaktadır. Geniş kesimlerin yaşadığı gelir kaybına ilave-ten, yürürlükteki politikaların kaçınılmaz sonucu olarak belirtilen göstergelerde yakın gelecekte yaşanacak bozulmayla krizin son evresine geçilecektir.

Mevcut kriz, finans ve üretimdeki daralmadan gelire doğru değil, enflasyon kaynaklı gelir/sermaye kaybından finans ve üretime doğru bir rota izlemektedir.

Temmuz sonu itibarıyla merkezi yönetim borç stoku 3.6 trilyon TL olup bu tutarın

yüzde 54'ü dış borç, yüzde 68'i döviz borcudur. Ekonomi yönetimi bankaları ikna ederek 400 milyar TL'ye ulaşan yüksek maliyetli enflasyona endeksli borç stokunu geleneksel tahvillere dönüştürmeyi denemelidir. Bu adım borçlanmadaki bozulma trendini değiştirmese de küçük bir katkı sunacaktır.

Enflasyonun vergi gelirlerinde yarattığı artış ise ilerleyen aşamalarda duracak; bütçe açığının milli gelire oranı 2023'te yüzde 5-7 düzeyine yükselebilecektir. Son çeyrekte itibaren milli gelir artışında tıkanma beklenmektedir. Böylece tüm kesimleri sarsacak döngü hızlanacaktır.

Fatura büyüyor

Krizin faturasının henüz küçük bir yüzdesini ödemiş olan reel sektör, enflasyonun yarısından düşük kredi faiz oranını yüksek bulmaktadır. Kredilere erişimin zorlaşması öne çıkarılırken yaşanan gelir ve sermaye kaybını telafi etme özelliği bulunmayan kredi genişlemesinin çok daha yük-

sek enflasyona yol açma potansiyeli ihmal edilmektedir. Ayrıca bankaların kredi talebini karşılayacak kapasitesi bulunmamaktadır. Sorunlar kredi ve faize indirgenerek krizden çıkış ertelenmekte, fatura büyümektedir.

Siyasi tercih

Bu noktada, krizin yükünün aktarılacağı kesimlerin tespitindeki siyasi tercih önemlidir. Yükü üstlenmede bankalar öne çıkarılmalıdır. Bu yaklaşım, izlenen politikaların bankalara kazanç sağladığı yönündeki iddiaları aşan pragmatik dayanaklara sahiptir. Bankaların mali yapısı vitrinde sunulanın aksine olumlu sinyaller vermemektedir. Bugünkü kârlılığı besleyen etkenler gelecekteki çok daha büyük kayıpların taşıyıcı kanallarıdır.

Yanılsamaya neden olan yüzde 18'lik sermaye yeterliliği ve yüzde 2.6'lık takipteki kredi oranları ile yüksek kâr artışları ise standartlardan sapmaya yol açan metodoloji, riski artıran ve serma-

yeyi eriten enflasyonist ortam, kredi portföyündeki kıvrılganlık ve düşük özkaynak kârlılığı nedeniyle ihtiyatla izlenmelidir.

Bankalara faturadan fazla pay verilmesinin dayanağı sermaye yapısıdır. Sektörün yüzde 26'sı yabancı sermayeli, yüzde 43'ü kamu sermayeli bankalara aittir. Özel ulusal bankalar ise güçlü sermayedarların kontrolündedir. Bankalar için kurumlar vergisinin yükseltilmesi, enflasyona endeksli kâğıtların sabit faizli tahvillerle değiştirilmesi, düşük özkaynak kârlılığının erittiği sermayenin artırılması faturanın kalemleridir.

Bankaların bu adımlara karşı kredilendirme davranışında değişikliğe yönelmesi ise bazı düzenlemelerle rahatlıkla engellenebilecektir. Zaten bankaların karakteri sürekli büyümeye dönüktür. Bir kısmı bankaların bünyesini kuvvetlendirecek bu adımlar, hedeflenen istikrarın kaporası ve krizin bedelinin dağıtılmasındaki siyasi tercih olarak ele alınmalıdır.